

Les llistes de distribució en l'àmbit de l'assessorament lingüístic

Les noves tecnologies han representat una gran oportunitat per crear espais de relació i comunicació entre els professionals d'un sector, en aquest cas la llengua, i entre aquests i els organismes o les institucions del seu àmbit. Per mitjà de llistes de distribució o de fòrums virtuals es poden resoldre necessitats de comunicació i de gestió de la informació. En aquest sentit us presentem un resum de l'activitat i de les perspectives de tres espais adreçats als professionals de la llengua catalana: Zèfir i InfoZèfir, Migjorn i el Fòrum d'Estandardització (FOREST).

Autors

Isidor Mari
Josep M. Mestres
Institut d'Estudis Catalans
imari@uoc.edu
jmestres@iec.es

El FOREST, fòrum virtual per a l'estandardització lingüística

Orígens i primera etapa

El 17 d'abril de l'any 2001 es va posar en marxa el Fòrum d'Estandardització (FOREST), impulsat per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans arran de la proposta feta en el marc de les primeres Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, que havien tingut lloc a la seu de l'IEC el mes de novembre de 1999.

Aquelles Jornades van comptar amb la participació d'un gran nombre de professionals de la llengua, és a dir, persones que s'ocupen professionalment d'algun aspecte decisiu per a la difusió i la consolidació de la varietat estàndard —ensenyants, locutors, assessors lingüístics, traductors... La finalitat de les Jornades era precisament avançar en l'establiment d'un sistema de cooperació satisfactori d'aquests professionals amb les activitats de codificació normativa que du a terme la Secció Filològica de l'IEC.

Una de les propostes més ben acollides en aquella trobada va ser la d'organitzar un fòrum virtual d'estandardització que permetés als professionals de la llengua fer arribar observacions, propostes o suggeriments a la Secció Filològica i que facilités a aquesta Secció d'efectuar consultes als especialistes en un camp determinat de la llengua sobre criteris o estudis en preparació. Les conclusions de les Jornades suggerien, concreta-

ment, d'iniciar aquesta experiència de debat virtual amb una prova pilot, gràcies a la qual, passats uns quants mesos, es pogués ajustar millor el funcionament del fòrum a les finalitats previstes.

La posada en marxa del FOREST com a experiència pilot coincidí amb l'anunci de les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística —que tingueren lloc també a la seu de l'IEC el novembre de l'any 2001— i amb l'aparició de les actes de les primeres Jornades.

La funció d'aquest nou procediment d'intercomunicació era facilitar la reflexió i l'elaboració meditada de criteris. Calia distingir-lo, doncs, de la resolució ràpida de consultes concretes —per a les quals hi ha establertes altres vies. La finalitat del Fòrum d'Estandardització (FOREST) era —i és— recollir opinions qualificades, i no resoldre dubtes concrets dels usuaris o sotmetre a una enquesta de validació els nous criteris lingüístics normatius. Aquesta experiència pilot volia servir tant per a fer arribar a la Secció Filològica el punt de vista dels professionals de la llengua sobre aspectes del llenguatge que mereixen la seva atenció, com, inversament, per a recollir el parer més detallat d'aquests professionals entorn dels mateixos treballs que les oficines o les comissions de la Secció Filològica estiguin elaborant. No hi

ha dubte que aquestes aportacions, fonamentades en l'experiència immediata de l'ús de la llengua en els més diversos àmbits, poden tenir una gran utilitat per al desenvolupament de l'estàndard.

Durant aquesta primera etapa pilot del FOREST —que es preveia que s'estendria almenys fins a les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística— es van escollir dos textos com a base de les aportacions:

- Un apartat de la *Proposta per a un estàndard oral. Sintaxi*, que tractava de la variació en els circumstancials de temps.
- Una reflexió sobre els usos de les preposicions *per o per a* en determinades construccions.

El primer tema procedia dels treballs en curs a la Comissió d'Estàndard Oral de la Secció Filològica, mentre que el segon havia estat proposat per la coordinació de la llista de distribució Zèfir —que agrupa centenars de professionals de la llengua en una xarxa virtual—, amb la qual el FOREST ha mantingut des del primer moment una relació de franca col·laboració.

La participació en el Fòrum d'Estandardització

L'accés a les pàgines del Fòrum d'Estandardització es fa a partir de la web de l'Institut d'Estudis Catalans <<http://www.iecat.net>>.¹ Els professionals de la llengua que ho desitgen poden emplenar una sol·licitud d'inscripció, completament gratuïta, després de la qual rebran un codi d'usuari i una contrasenya que els facilita la consulta de totes les intervencions anteriors i la possibilitat de fer les seves pròpies aportacions als debats del Fòrum.

Les noves aportacions s'han d'enviar a l'adreça <forest@cesca.es>, en format RTF, com a adjuncions a un missatge de correu electrònic, indicant a quin text anterior fan referència. El moderador del Fòrum té la facultat de situar l'aportació en el lloc que consideri més indicat i, eventualment, de refusar alguna de les propostes, si considerés que no és pertinent. Val a dir que aquesta circumstància encara no s'ha produït mai fins ara. Les aportacions admeses, a més de quedar incorporades a la pàgina web corresponent, són enviades a tots els subscriptors del FOREST per correu electrònic. D'aquesta manera tothom en té notícia encara que no visiti l'espai virtual del Fòrum amb assiduitat.

En el cas que algun dels participants

desitgi proposar un tema nou de debat, també pot fer arribar la seva proposta pel mateix procediment. El moderador del Fòrum sotmet la llista dels nous temes proposats a la consideració de tots els membres del FOREST, a fi que puguin expressar les seves preferències. A continuació, aquestes propostes i valoracions són estudiades per la Secció Filològica, que decideix en quin moment i de quina manera s'aborda el debat dels nous temes proposats.

Un primer balanç

Les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística van ser una bona ocasió per a fer el balanç de la primera etapa d'aquest fòrum virtual i per a concretar quin havia de ser el seu paper en el futur, després de set mesos de funcionament, quan el FOREST comptava amb 148 subscriptors i s'havien presentat 21 aportacions als 2 temes debatuts. D'aquests comentaris dels subscriptors, 8 es van referir al primer tema —*Els circumstancials de temps*— i 13 al segon —*Observacions sobre l'ús de les preposicions per i per a*—, i es van concentrar en els tres primers mesos en què van estar exposats. Aquest fet semblava indicar que l'interès per un tema decau al cap d'aquest període de temps.

Així mateix, durant la primera etapa havien estat proposats 2 temes nous pels mateixos subscriptors: *La [no] duplicació de r i s en compostos, compostos cultes i derivats per prefixació: proposta de regularització gràfica* —de Xavier Rull— i *Un suggeriment sobre la normativa que regeix la distribució de per i per a davant d'infinitiu* —proposta de Rafel Torné. La Secció Filològica va decidir que aquests temes es mantinguessin en reserva fins que es dugués a terme el balanç de la primera etapa del FOREST en les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística.

La mateixa Secció Filològica va fer el seu propi balanç del funcionament del FOREST, que es resumia en els punts següents:

- 1) Valoració molt positiva del Fòrum com a sistema de relació amb els professionals de la llengua. Elaboració d'uns textos de conclusió dels dos debats que hi havia hagut fins aleshores, i manifestació pública d'agraïment per les aportacions fetes.
- 2) Necessitat de potenciar la funció del FOREST després d'aquest assaig inicial:

a. Fomentant la intervenció de les persones que participen en els treballs de les comissions i oficines de la Secció Filolò-

gica, a fi d'establir un autèntic diàleg entre els professionals de la llengua i els responsables dels treballs acadèmics.

b. Obrint al debat els nous temes proposats per dos membres del Fòrum.

c. Preparant, al costat d'aquests temes proposats, altres documents procedents dels treballs de gramàtica, estàndard, lèxic o onomàstica en curs en les comissions i oficines de la Secció Filològica, procurant que aquests textos tinguin un caràcter més rellevant per al procés d'estandardització i que suscitin una participació més efectiva de dins i fora de l'IEC.

En les conclusions de les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, els participants coincidiren en l'interès del FOREST com a mitjà per a l'intercanvi de punts de vista entre els professionals de la llengua i els responsables del desenvolupament de la normativa i confirmaren la necessitat d'una implicació més clara dels grups de treball vinculats a la Secció Filològica en la marxa del Fòrum, a fi d'enriquir el diàleg sobre els punts més rellevants de l'estandardització.

La segona etapa del FOREST

La segona etapa del FOREST es va iniciar l'1 de desembre de 2001, tot just closes les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística.

En aquesta segona etapa, cal destacar l'exposició pública, com a temes de debat, de quatre de les cinc parts de l'esborrany de la nova gramàtica normativa: el 23 d'abril de 2002 es penjà la part I, «Fonètica i fonologia», i el 25 de juliol de 2002 es penjà la part IV, «Ortografia»; finalment, el 28 de novembre es penjaren oficialment les parts

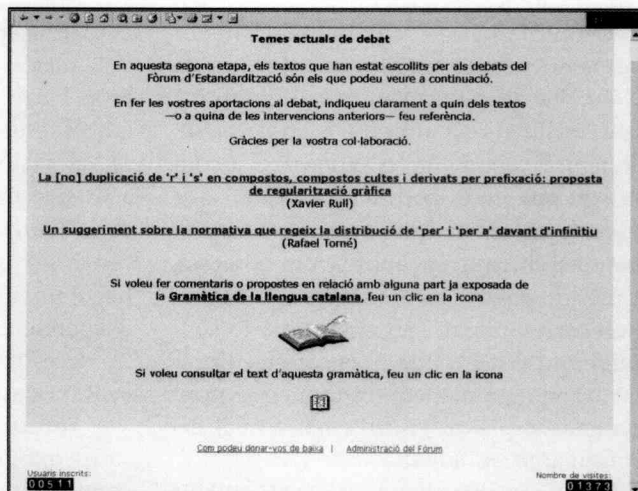
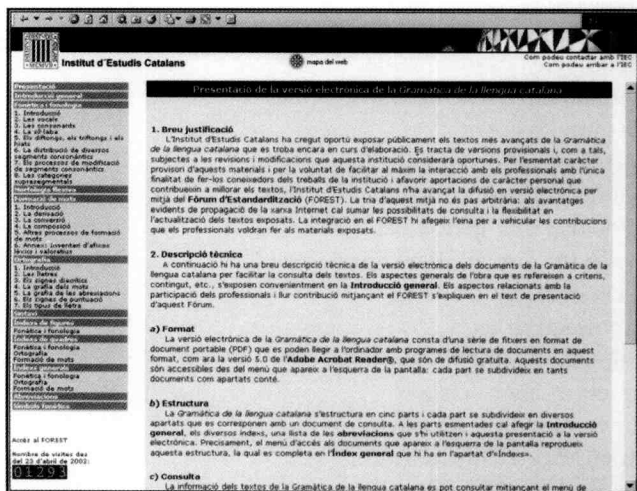
II i III, «Morfologia flexiva» i «Formació de mots», respectivament. La part V, dedicada a la sintaxi, encara és en curs d'elaboració.

La Secció Filològica va decidir difondre aquests materials, tot i que es tracta d'un text preliminar i encara provisional, perquè desitja que el text definitiu de la nova gramàtica normativa compti amb el màxim consens possible i vol facilitar, per mitjà de FOREST, que els professionals de la llengua hi puguin fer les observacions raonades que considerin necessàries. La mateixa presentació dels textos elaborats ho especifica clarament:

Tant la Comissió de Gramàtica com la Secció Filològica han sospesat nombrosos aspectes d'aquestes orientacions normatives gramaticals, amb la voluntat que responguin plenament a les necessitats de tota la nostra societat: que tinguin en compte les variacions de la llengua comuna en els diversos territoris, en els diferents graus de formalitat amb què és usada oralment i per escrit, entre les generacions més recents i les de més edat, en totes les funcions comunicatives supralocals.

És ben possible, tanmateix, que algun dels criteris expositius necessiti matisacions, que hi hagi punts en què la posició normativa no sigui tan innovadora o tan ferma com convindria, o que calgui reconsiderar l'esment o l'omissió d'alguns aspectes gramaticals.

Més enllà del mateix contingut dels textos, també pot ser convenient de conèixer l'opinió dels membres del FOREST sobre el procés d'implantació o vehiculació de determinats punts de la nova gramàtica: és cert que la redacció actual de les diferents parts vol ser entenedora per a un lector culte mitjà no necessàriament especialitzat

en gramàtica, però també és evident que la seva difusió escolar per exemple requerirà adaptacions pedagògiques, aclariments i exercicis pràctics que una gramàtica acadèmica no sol incloure.

La Secció Filològica agrairà, doncs, les aportacions que vulguin fer els membres del FOREST a aquesta primera part provisional de la futura *Gramàtica de la llengua catalana*. Confia que els arguments i les informacions que acompanyaran i fonamentaran aquestes aportacions li seran de gran utilitat a l'hora d'establir la versió definitiva dels nous textos normatius i la manera més adequada de difondre'ls entre la societat.

A més d'aquests documents normatius, el 26 de juliol de 2002 es van posar també a debat els dos temes que havien quedat en reserva durant la primera etapa del FOREST, als quals abans hem fet referència.²

Cal destacar que en aquesta segona etapa ja hi ha hagut dues aportacions: el 6 de setembre de 2002 es penjà un comentari de Joan Beltran sobre el tema dels usos de *per* i *per a*, i el 29 de novembre, una aportació d'Emili Josep Sáez sobre l'aparat de derivació de la part III («Formació de mots») de la versió provisional de la nova *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC.

Els subscriptors actuals

Pel que fa al nombre de subscriptors, en aquests moments hem superat el nombre de cinc-cents (exactament, 511 subscriptors el 30 de novembre de 2002) i s'han rebut 1.373 visites a la pàgina web del Fòrum.

En el gràfic 1 podem veure la distribució mensual de les altes al FOREST. No cal dir que l'aparició de la part I de la gramàtica (esdevinguda, com hem dit, el 23 d'abril de 2002) i el requisit de pertànyer al Fòrum per a poder-la consultar han propiciat una gran embranzida en les subscripcions: n'hi hagué 123 durant el mes de maig de 2002 i s'ha mantingut una mitjana de 43,4 altes fins al final del mes de novembre (el mes d'agost de 2002 no s'enregistra cap alta a causa del descans per vacances dels moderadors, i per això mateix el mes de setembre és especialment prolífic).

Comptat anualment, la mitjana mensual de noves subscripcions durant l'any 2001 fou gairebé de 20, mentre que ha estat de 32 al llarg de l'any 2002 (fins a final de novembre).

Quant a la procedència dels subscriptors, la distribució territorial és la següent:

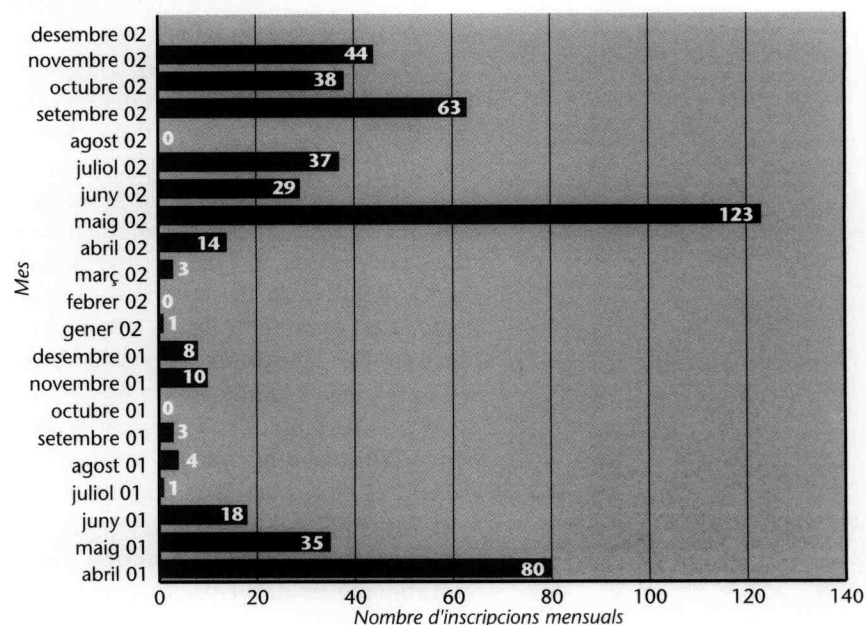
- el 73,19% resideixen a Catalunya (el 51,60% dels quals són del Barcelonès, seguit del Vallès Occidental, amb un 8,29%),
- un 15,26% al País Valencià (un 35,90% dels quals són de l'Horta),
- un 4,70% a les Illes Balears (el 62,50% dels quals són de la Mallorca Occidental),
- un 2,74% a l'Estat espanyol (sense els Països Catalans),
- un 1,57% a Europa i a Amèrica,
- un 0,39% a Andorra,
- un 0,20% a la Catalunya Nord i
- un altre 0,20% a Àsia.

La titulació dels subscriptors és molt variada, però es pot agrupar segons el grau assolit independentment dels estudis currats:

- un 8,09% són doctors (un 39,02% dels quals ho són en filologia catalana),
- un 73,77% són llicenciats (el 62,03% dels quals ho són en filologia o llengua catalanes i un 8,29% ho són en traducció i interpretació),
- un 1,97% són enginyers,
- un 4,54% són diplomats (el 91,30% dels quals ho són en magisteri o EGB),
- un 0,20% són perits, un altre 0,20% graduats de formació professional,
- un 5,52% són estudiants universitaris (un 28,57% dels quals ho són de filologia catalana),
- un 2,96% tenen batxillerat o COU i
- un 3,55% són autodidactes o tenen altres titulacions.

Finalment, pel que fa al camp d'activitat en el moment de donar-se d'alta al

Gràfic 1. Inscripcions al FOREST durant el període 2001-2002
(informació actualitzada el 30.11.2002)

FOREST, la distribució dels subscriptors és la següent:

- un 48,32% es dediquen a la lingüística (un 30,20% dels quals tradueixen o tradueixen i corregeixen alhora, un 28,16% només corregeixen i un 20% són assessors lingüístics),
- un 29,39% es dediquen a l'ensenyament (un 34,23% a l'ensenyament secundari o primari, però cal tenir en compte que un 39,60% no especifiquen quin tipus d'ensenyament),
- un 4,73% són només estudiants,
- un 3,16% es dediquen a la recerca lingüística o filològica,
- un 2,17% treballen en el món de l'edició,
- un 1,97% fan feines administratives, un 0,79% són escriptors o guionistes,
- un 6,90% es dediquen a altres professions (un 22,86% dels quals són periodistes, un altre 14,28% treballen en el comerç, la banca o les assegurances, un 11,43% són publicistes i un altre 11,42% treballen a la ràdio o a la televisió),
- un 1,97% no especifiquen la professió i
- un 0,59% no tenen feina.

Algunes perspectives per al futur del FOREST

Encara és aviat per a valorar quina serà l'evolució del Fòrum en aquesta segona etapa, en la qual l'extensió i la rellevància dels textos sotmesos a la consideració general han augmentat molt notablement i el nombre de subscriptors ha crescut en proporcions equivalents. Les notes que segueixen no pretenen tenir, doncs, el caràcter de conclusions, sinó únicament de perspectives sobre el futur del FOREST.

La primera dada a tenir en compte és que el nombre de subscriptors del FOREST ha arribat a unes proporcions molt elevades, que el situen en un lloc destacat entre els fòrums virtuals dedicats a la llengua catalana. Aquest fet pot ser altament útil si es pot arribar a establir una funció clara i operativa als debats que hi tinguin lloc. Aquest és un repte de què els moderadors som ben conscients —i creiem que la Secció Filològica també.

Des d'un punt de vista informàtic, podem afirmar que l'entorn utilitzat per al FOREST s'ha adaptat raonablement bé a les funcions que havia d'acomplir. Tot i això, cal reconèixer que el procediment d'inscripció i de participació en el Fòrum

té una complexitat considerable i potser convé estudiar-ne la simplificació. Alguns aspectes del disseny i de la navegació també semblen millorables: per exemple, l'accés als comentaris que han arribat sobre les parts de la nova gramàtica és poc evident i no queda prou diferenciat del camí per a fer-ne arribar de nous.

Pel que fa als textos proposats fins ara al FOREST per la Secció Filològica, cal constatar que han estat de característiques molt diferents (des d'un breu capítol de l'apartat de sintaxi de la *Proposta d'estàndard oral* fins als extensos apartats de la nova gramàtica). És molt positiu que recentment s'hagin donat a conèixer documents altament rellevants —com són les parts elaborades de la futura gramàtica normativa. Tanmateix, són textos que no havien estat preparats expressament per a sotmetre'ls a debat en el FOREST i que no proposen un tipus concret de resposta per part dels membres del Fòrum. Això, probablement, no afavoreix gaire les aportacions.

Caldrà preveure, doncs, algun tipus més concret i orientat de consulta als membres del Fòrum —siguin consultes breus i específiques a tots els subscriptors del FOREST en general, siguin consultes més aprofundides a persones altament qualificades sobre qüestions complexes en via d'estudi.

Com a moderadors del FOREST, ens posem a la disposició de tots els professionals de la llengua per a estudiar les propostes que ens vulguin fer arribar sobre les línies futures d'actuació,³ amb el convenciment que cal comptar amb tots els punts de vista per a arribar a treure el millor partit d'aquesta eina virtual de cooperació en l'estandardització lingüística.

Notes

1. Inicialment, l'adreça era <<http://www.iec.es>>. Cal esmentar i agrair, en aquest sentit, el suport del CESCA (Centre de Supercomputació de Catalunya) i del Servei d'Informàtica de l'IEC.
2. La [no] duplicació de r i s en compostos, compostos cultes i derivats per prefixació: proposta de regularització gràfica, proposat per Xavier Rull el 24 de maig de 2001, i *Un suggeriment sobre la normativa que regeix la distribució de per i per a davant d'infinitiu*, proposat per Rafel Torné el 6 de juny de 2001.
3. La nostra adreça electrònica és <moderador.forest@iecat.net>.